

Diarienummer: 2025/283
Datum: 1 oktober 2025

Remissvar SOU 2025:51 Bättre förutsättningar för klimatanpassning

Externt Diarienummer: **SOU 2025:51**

Ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet lämnade 2025-06-17 klimatanpassningsutredningens betänkande Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51) på remiss. Ale kommun har givits möjlighet att yttra sig.

Remissvar efter beslut i Samhällsbyggnadsnämnden 2025-10-01

Sammanfattning:

Ale kommun finner att betänkandet behandlar flera förslag vilka genomförda kan bidra till att föra arbetet för klimatanpassning framåt. Ale kommun avstyrker dock förslaget om krav på upphävande eller ändring av detaljplaner där betydande risk föreligger.

Ale kommun ser även ett stort behov av att nationella riktlinjer för bedömning av klimatrelaterade risker och klimatanpassningsåtgärder tas fram och efterfrågar att detta skyndsamt utreds i nära samarbete med kommunerna.

Förutsättningar för mellankommunalt samarbete behöver stärkas då många frågor avseende klimatrisker och klimatåtgärder behöver hanteras i ett perspektiv som når över administrativa gränser.

Det kommer fortsatt vara svårt för fastighetsägare att genomföra gemensamma åtgärder. Vidare utredning bör även omfatta verktyg till stöd för fastighetsägare som vill samverka kring åtgärd.

Det ska även framföras att den mycket korta remisstiden, där betänkandet skickades ut i nära anslutning till semesterperioden, har inneburit begränsningar i möjligheten att till fullo sätta sig in i och bedöma följderna av de författningsförslag som presenteras i betänkandet.

Per författningsförslag:***Förslag om ett statligt ansvar för skyddet mot översvämningar från havet***

Förslag: Boverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska få i uppdrag att prioritera de kuststräckor där det är av nationellt intresse att befintliga värden långsiktigt skyddas mot översvämningar från havet.

En kommitté bör få i uppdrag att i dialog med berörda kommuner klarlägga förutsättningarna för att anlägga kustskydd vid de prioriterade sträckorna och lämna förslag till

- var staten har ett starkt intresse av att ett kustskydd anläggs och staten därför bör ta på sig ansvaret för att anlägga och förvalta kustskyddet,
- på vilka av dessa platser kustskyddet bör planeras och utföras med kommunen som huvudman, och
- hur ansvaret för att det statliga åtagande som kommittén föreslår ska organiseras och lämna förslag på budget och instruktion till berörda myndigheter.

Kommittén bör också få i uppdrag att föreslå var staten därutöver har ett intresse av att kustskydd anläggs och bör lämna bidrag till genomförandet om kommunerna initierar ett sådant arbete.

Förslag: Regeringen ska ge de myndigheter som har bedömt att områden vid kusten är av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken i uppdrag att värdera hur ändamålet med riksintresset påverkas av stigande havsnivåer.

Ale kommuns yttrande:

Ale kommun ställer sig positiv till utredningens förslag om ett statligt ansvar när det gäller kustskydd. Höjda havsnivåer med följande höjda nivåer i Göta älv innebär i kommunen risk för omfattande påverkan på grundläggande samhällsfunktioner och transportinfrastruktur med långtgående samhällsekonomiska konsekvenser.

Förslag till lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Förslag: En kommun som vidtar en klimatanpassningsåtgärd för att skydda en angelägenhet av allmänt intresse ska få ta ut en avgift av de fastighetsägare som får nytta av åtgärden.

Ale kommuns yttrande:

Ale kommun ställer sig positiv till förslaget då det är angeläget att åtgärder kommer till stånd och en reglering av kostnad kan bidra till att möjliggöra genomförande. Det innebär samtidigt en svårighet i det att fastighetsägare riskerar framtida valmöjlighet och kan tvingas medfinansiera en åtgärd man inte efterfrågar och kan sakna ekonomiska förutsättningar för.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Förslag: Som särskilt skäl vid prövningen av en fråga om upphävande eller dispens från strandskyddet ska få beaktas om ett område behövs för en anläggning, anordning eller åtgärd som ska förebygga eller minska en risk för en skada på miljön, människors liv eller hälsa eller egendom till följd av effekterna av ett förändrat klimat (klimatanpassningsåtgärd), och behovet inte kan tillgodoses utanför området.

Ale kommuns yttrande:

Ale kommun ställer sig positiv till förslaget.

Förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948)**Förslag till förordning om ändring i vägförordningen (2012:707)****Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg**

Förslag: Länsstyrelsen ska få besluta att nyttjanderätt till mark eller annat utrymme ska upplåtas för tillfälliga arbeten som behövs för att förebygga eller minska en betydande risk för skada till följd av ras, skred, översvämning eller av annan liknande orsak eller för att återställa väg eller järnväg som skadats av sådana händelser eller av annan liknande händelse. Upplåtelsen ska avse den tid som behövs för arbetena. Ersättning för skada ska utgå till fastighetsägare och andra rättighetshavare.

Ale kommuns yttrande:

Ale kommun ställer sig positiv till förslaget.

Förslag till lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144)

Förslag: Ledningsrätt ska kunna upplåtas även för diken och andra avloppsanordningar (öppna avloppsanordningar) för bortledande av dagvatten som ingår i en allmän va-anläggning.

Ale kommuns yttrande:

Ale kommun och va-huvudmannen ser positivt på förbättrade förutsättningar att möjliggöra ett ansvarsfullt ianspråktagande av ytor för att säkerställa nödvändig och avsedd funktion för en mer hållbar dagvattenhantering långsiktigt.

Det som bedöms finnas risk för är samordning av anläggningar som skulle vara till nytta för dagvatten och som också anläggs för att omhänderta mer extrema regnhändelser.

Mer extrema nederbördscenarion ska omhändertas kommunövergripande med finansiering och ansvar utanför VA-kollektivet och VA-huvudmannens rådighet.

För att maximera samhällsnyttan och samtidigt begränsa ianspråktagande av mark är det sannolikt att behovet av samförläggning utökas och där anläggningar för dagvatten och skyfall behöver dela ytor i större utsträckning än idag.

Extrema regnhändelser innefattas inte i den allmänna Va-anläggningens rådighet där kombinerade åtgärder därmed bedöms falla utanför föreslagna lagändringar.

Konsekvenserna bedöms kunna innebära fler markkrävande anläggningar för klimatanpassning men med avskilda, mer renodlade funktioner specifikt för dagvatten eller skyfall.

En annan risk som bedöms relevant att bemöta är hur diken och dammar ska utformas på privat mark ur ett personsäkerhetsperspektiv och i relation till upplevd säkerhet. Lagstiftning och reglering för anlagda blåa anläggningar, som diken men sannolikt främst dagvattendammar, är idag otydlig där exempelvis personsäkerhetsanspråk från privata fastighetsägare och deras möjligheter att påverka bedöms betydande. Det bedöms kunna föranleda potentiella svårigheter vid genomförande i relation till syftet med föreslagna ändringar.

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster

Förslag: Det ska framgå av vattentjänstlagen att en allmän va-anläggning ska anses tillgodose skäliga anspråk på säkerhet om den kan leda bort dagvattenflöden motsvarande minst ett tioårsregn.

På begäran av en fastighetsägare inom ett verksamhetsområde som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada på sin fastighet till följd av översvämningar ska va-huvudmannen lämna uppgifter om vilken mängd dagvatten den allmänna va-anläggningen kan bortleda från fastigheten.

Ale kommuns yttrande:

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag

Ale kommun och VA-huvudmannen ser positivt på tydligare ramar för vad som förväntas hanteras inom den allmänna VA-anläggningens rådighet.

Det bedöms innebära tydligare ramar för samtliga berörda parter och samtidigt inte begränsa möjligheter för VA-huvudmannen och kommunen att utföra åtgärder för en allmän VA-anläggning att hantera mer intensiva regnhändelser i bebyggda områden med behov av avledning för regn med mer än 10-års återkomsttid.

Det bör tydligt framgå vad i den allmänna anläggningen som ska innefattas av det föreslagna lagkravet för ett 10-årsregn. Likt i Svenskt vattens rekommendationer finns olika kriterier för återkomsttid i ledningssystemet och upp till marknivå utan översvämning.

Det bedöms också finnas risker med att begränsa ambitioner för VA-huvudmän/andra viljor att bygga ut ett ledningsnät som kan hantera mer än ett 10-årsregn.

Idag tolkas och följs ofta rekommendationer i Svenskt vattens P110 som riktlinjer för dimensionering som till stora delar bedöms forma en praxis för de flesta VA-verksamheter i Sverige som huvudsaklig ambitionsnivå.

Om kravet även för tätbebyggda områden hålls till ett 10-årsregn som dimensioneringskrav och skiljs från idag gällande ”praxis” (P110) bedöms det finnas risker att begränsa ambitioner vid nyanläggning. Viljan och ambitionsnivån kan också variera inom en organisation där meningsskiljaktigheter kring hur lagändringen ska

tillämpas kan begränsa exempelvis då kallad ”överdimensionering” för att förebygga översvämningsrisker i nybyggda områden. Det bör därmed tydligt framgå att finansiering av dagvattenhantering genom VA-kollektivet som kan hantera intensiv nederbörd med mer än 10-års återkomsttid ska vara möjlig om behovet bedöms lämpligt.

VA-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet

Ale kommun och VA-huvudmannen ser positivt på att kommuners dagvattensystems kapacitet kartläggs i större utsträckning för att bättre underlätta för berörda parter att utföra åtgärder för minskad risk för översvämnning och klimatanpassning.

Det bedöms däremot finnas risk för att lagstiftningen på sikt innebär en generell tolkning av berörda parter att en tekniskt tung modellering av dagvattensystemet ska uppföras som för många kommuner innebär hjälp av externa stöd där långsiktig kompetens då inte behålls inom verksamheten. Även om detta i sak innebär en allmänt förbättrad kartläggning av det allmänna dagvattensystemet kan det också innebära en oförutsedd merkostnad, främst för mindre kommuner med mindre marginaler i VA-kollektivet. Dessa verktyg kräver också en regelbunden uppdatering för att fortsätta vara aktuella på sikt. Detta bedöms också kunna innebära en långsiktigt lagstiftad belastning på VA-kollektivet.

Det bör också tydligt framgå i, som nämns i skrivelsen, att ändringen följs av kompletterande begränsningar för vilka mängder dagvatten som får lov att släppas från privata fastighetsägare till den allmänna anläggningen. Detta för att det inte ska innebära omfattande och ekonomiskt svåra åtgärder som kan komma att krävas på den allmänna anläggningen när fler åtgärder utförs av privata fastighetsägare.

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Förslag: Av översiktsplanen ska framgå inom vilka områden kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för att skydda mot risken för skador på den byggda miljön som kan följa av klimatrelaterade översvämnningar, ras, skred och erosion. Redovisningen ska ta skälig hänsyn till de bedömningar om klimatrelaterade risker som kommunen ska göra i planer och program enligt annan författning.

Förslag: Kommunen ska i en detaljplan kunna bestämma markreservat för en klimatanpassningsanläggning som behövs för allmänna ändamål. Huvudmannen för anläggningen ska vara skyldig att på fastighetsägarens begäran förvärva nyttjanderätt eller annan särskild rätt i den omfattning som behövs för ändamålet.

Förslag: Möjligheten att i en detaljplan villkora att lov eller startbesked endast får ges efter att en viss anläggning har kommit till stånd utökas på så sätt att villkor även kan avse en anläggning för skydd eller säkerhet.

Förslag: Om det i en detaljplan vars genomförandetid gått ut finns kvartersmark som inte har bebyggts på ett sätt som i huvudsak följer av planen, och det finns en betydande risk för skador om marken bebyggs enligt planen och risken är en följd av klimatrelaterade översvämnningar, ras, skred eller erosion, ska en kommun ändra eller upphäva detaljplanen i den delen. Kravet på att ändra eller upphäva en detaljplan ska tillämpas efter en övergångstid.

Ale kommuns yttrande:

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Ale kommun ställer sig positiv till att lagtexten i PBL 3 kap §5 punkt 4 förtydligas. För att kommunen ska kunna göra sådana ställningstaganden i översiktsplanen förutsätts att kommunen gör en samlad bedömning av vilka åtgärder som kan komma att krävas. Det är ett separat utredningsarbete som sedan ska ligga till grund för vad man redovisar i översiktsplanen.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan

Ale kommun ställer sig positiv till förslaget.

Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas

Ale kommun ställer sig positiv till förslaget att i större utsträckning kunna villkora bygglov, så att genomförandet av klimatanpassningsåtgärder säkerställs i samband med byggnation. Samt att detta även omfattar åtgärder som behöver utföras på annan fastighet och även kan avse ett för flera fastigheter gemensamt behov.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför stora risker

Ale kommun avstyrker förslaget.

Ale kommun anser att förslaget skulle leda till en avsevärd begränsning av kommunens utvecklingsarbete och som följd även innebära negativa konsekvenser för regionens näringslivsutveckling.

Arbetet för att identifiera samtliga förekommande gällande detaljplaner med outnyttjad bygg rätt där risk föreligger, att utreda och bedöma konsekvenserna av ett ianspråktagande av byggrätten, samt att ändra eller upphäva planen är omfattande. Att personresurser och utredningsresurser inom kommunens planavdelning tas i anspråk för ändring av befintliga planer riskerar att avsevärt begränsa kommunens kapacitet för ny detaljpaneläggning, vilket skulle hämma kommunens möjliga och önskade utveckling. Ale kommun anser även att det inte är rimligt eller möjligt att skattekollektivet ska finansiera sådant utredningsarbete och ändring/upphävandeförfarande.

Utöver de negativa konsekvenser förslaget i sig kan medföra för den enskilda kommunen är även en tidsbegränsning om sex år för de flesta kommuner sannolikt orealistisk.

Ale kommun menar istället att om genomförandetiden har gått ut bör möjligt skapas att avstyrka bygglov med grund i identifierade klimatrisker, utan att detaljplanen behöver ändras eller upphävas. Alternativt att ett förenklat förfarande skapas, som möjliggöra att med hänvisning till identifierad klimatrisk upphäva berörd del av en detaljplan.

Kommunen ser därför behov av vidare utredning.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill vidta åtgärder

Förslag: Byggnadsnämnden ska, på begäran av den som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada som kan följa av översvämning, ras, skred eller erosion, tillhandahålla ett skriftligt underlag om en sådan risk.

Ale kommuns yttrande:

Ale kommun ställer sig positiv till förslaget.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Förslag: Folkhälsomyndigheten ska få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta temperatur inomhus i sådana boenden med särskilt stöd och särskild service enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som kommunen är skyldig att inrätta för känsliga grupper.

Ale kommuns yttrande:

Ale kommun ställer sig positiv till förslaget med övergång från allmänna råd till riktlinjer för tillsyn av inomhustemperatur. Kommunen kan på så sätt bedriva en rättssäker och effektiv tillsyn. I sammanhanget vill förvaltningen framföra uppfattningen att +26° C som högsta temperatur är för hög, även under sommartid.

Socialförvaltningen i Ale kommun är i princip enig med utredningens resonemang kring behovet av att inomhustemperaturer för känsliga grupper i kommunens särskilda boenden enligt SoL och LSS regleras och att regleringen endast bör avse höga temperaturer.

Socialförvaltningen vill samtidigt framhålla att en nackdel med föreskrift jämfört med nuvarande allmänna råd är att träffsäkerheten med avseende på målgrupp kan brista. I sådana fall riskerar verksamhetsutövare få kostnader för anpassningar där målgruppen egentligen inte är mer sårbar för värme än populationen i allmänhet. Det är tänkbart att det finns särskilda boenden enligt LSS där så skulle kunna vara fallet.